

ВИСНОВОК

щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни найменування місцевих загальних судів (реєстр. № 12351 від 23 грудня 2024 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 23 грудня 2024 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 10 січня 2025 року (протокол № 179) проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни найменування місцевих загальних судів (реєстр. № 12351 від 23 грудня 2024 року), поданий народними депутатами України Масловим Д.В., Власенком С.В. та іншими (далі – Законопроект).

Так, згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблений з метою перейменування окремих судів у відповідність із законами України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки», «Про забезпечення функціонування української мови як державної», «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій».

Для досягнення поставленої мети Законопроектом пропонується змінити найменування окремих місцевих загальних судів, перелік яких визначається в Додатку до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон).

Пропозиції щодо перейменування зазначених судів викладено з урахуванням проведених консультацій із Радою суддів України, місцевими та апеляційними загальними судами відповідних областей, військово-цивільними адміністраціями, Уповноваженим із захисту державної мови в Україні, Українським інститутом національної пам'яті, представництвом Президента України в Автономній Республіці Крим, а також з урахуванням перейменування адміністративно-територіальних одиниць, у яких розташовані відповідні суди.

На думку суб'єктів законодавчої ініціативи, реалізація Законопроекту забезпечить перейменування окремих судів у відповідність із законами України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки», «Про

забезпечення функціонування української мови як державної», «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій».

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ), підтримуючи загалом ідею щодо необхідності перейменування окремих судів, вважає за доцільне висловити зауваження до нього. Зокрема ГНЕУ висловило зауваження щодо доцільності тимчасової зміни назв судів, а саме щодо запропонованих у Законопроекті змін до пункту 3¹ XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону, норми якого спрямовані на врегулювання відносин до набрання чинності законом України щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів.

Також пропозиція Законопроекту здійснити перейменування низки місцевих судів шляхом доповнення Закону відповідним Додатком, на думку ГНЕУ, виглядає дещо сумнівною. Адже згідно з преамбулою до Закону «цей Закон визначає організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд». При цьому, зміна назв конкретних судів, по суті, є «разовою». Тобто, норми, на підставі яких така зміна здійснюється, вичерпують свою дію після проведення встановленої чинним законодавством процедури перейменування відповідних судів. З огляду на це ГНЕУ вважає, що врегулювання зазначених вище питань доцільніше здійснювати на рівні окремого законодавчого акту (про перейменування відповідних місцевих судів), а не шляхом внесення змін до Закону.

Дослідницька служба Верховної Ради України (далі – Дослідницька служба) за результатами опрацювання положень Законопроекту дійшла висновку, що представлений Законопроект є слушним та актуальним. Зміна найменування окремих місцевих загальних судів, перелік яких визначається в додатку до Закону, є важливим кроком, спрямованим на прискорення процесів декомунізації, дерусифікації і деколонізації. Підтримуючи прийняття цього Законопроекту, Дослідницька служба зазначає, що він є занадто важливим як для української історичної пам'яті, так і для національної державності, щоб правосуддя мало найменування незалежної України.

Державна судова адміністрація України підтримала прийняття Законопроекту, однак зазначила, що перелік (найменування) місцевих загальних судів, що перейменовуються, потребує уточнення, у зв'язку з чим надала свої пропозиції.

Уповноважений із захисту державної мови за результатами опрацювання Законопроекту підтримав прийняття Законопроекту та відзначив його високу актуальність, адже приведення назв судів, які пов'язані з державою-агресором, комуністичним тоталітарним режимом, імперськими, радянськими ідеологемами та катями українського народу – вимога чинного законодавства.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини за результатами опрацювання положень Законопроекту підтримав його прийняття.

Бахмутська міська військова адміністрація Бахмутського району Донецької області також звернулась з пропозиціями щодо перейменування Артемівського міськрайонного суду Донецької області у зв'язку з утворенням Бахмутського району з центром у місті Бахмут.

Згідно з інформацією, наданою Офісом підтримки адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу, правовідносини, які планується врегулювати Законом, не регулюються правом Європейського Союзу та Угодою про асоціацію з Європейським Союзом.

Відповідно до статті 6 Основного Закону України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Положеннями Конституції України передбачено, що судоустрій, судочинство визначаються виключно законами України (пункт 14 частини першої статті 92).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Так, обговоривши положення Закону з урахуванням висловлених до нього зауважень і пропозицій, члени Комітету зазначили про необхідність застосування до Закону під час його доопрацювання положень статті 116 Регламенту Верховної Ради України в частині внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у його тексті, інших структурних частин та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні, відповідають предмету правового регулювання Закону та стосуються процедури перейменування судів.

З огляду на зазначене, враховуючи приписи статей 93, 101, 111, 116 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного дванадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни найменування місцевих загальних судів (реєстр. № 12351 від 23 грудня 2025 року), поданий народними депутатами України Масловим Д.В., Власенком С.В. та іншими, та за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу.

2. Звернутись до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України на пленарному засіданні під час розгляду Закону № 12351 про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у його тексті, інших структурних частин та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання Закону.

3. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити Голову Комітету Маслова Д.В.

Голова Комітету

Д.В. МАСЛОВ

